

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЦІЛЕЙ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Кантор Н.Ю.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0001-9533-0851

Кантор Н.Ю. Сучасні підходи до визначення цілей норм адміністративного права.

В статті досліджено сучасні підходи до визначення цілей норм адміністративного права. З'ясовано, що коли аналізуються інститути чи підгалузі адміністративного права, окрема норма адміністративного права чи її взаємодія із іншими нормами національного права, то у всіх цих випадках мова йде про норму права, яка за кількісними параметрами набула нову «внутрішню якість» і у зв'язку із цим змінила свій прояв у навколишньому світі, що, в свою чергу, позначається на цілепокладанні норм адміністративного права: а) як найменшого елементу у системі права; б) у синергії із іншими нормами правового інституту; в) у синергії із іншими галузевими нормами; г) у синергії із іншими нормами національного права. Встановлено, що за цільовою спрямованістю норм адміністративного права їх слід поділяти на п'ять груп: 1) первинні регулятивні – спрямовані на регулювання базових суспільних відносин (закріплення прав і обов'язків державних службовців, як учасників адміністративних правовідносин); 2) регулятивно-заохочувальні – спрямовані на підтримання в суспільстві і у конкретної особи законослухняної поведінки (закріплення загальнонаціональних заходів заохочення для працівників освіти); 3) регулятивно-охоронні – спрямовані на охорону базових правовідносин від можливих посягань (закріплення складів адміністративних правопорушень у КУпАП); 4) регулятивно-захисні – спрямовані на захист вже порушених базових правовідносин (розгляд публічно-правових спорів в адміністративному суді за вимогами КАС України); 5) регулятивно-перспективні – визначають орієнтири, до яких слід прагнути, але які з різних причин залишаються недосяжними тут і зараз (наприклад, інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір). Запропоновано поділяти цілі норм адміністративного права в залежності від рівня правового регулювання (базові, галузеві, загальнонаціональні цілі та цілі правових інститутів), в залежності від результатів, що очікуються (функціональні і предметні цілі), в залежності від потенційних строків їх досягнення (поетапні і безетапні цілі), в залежності від сфери реалізації та отримання корисного ефекту (юридичні, неюридичні та змішані цілі).

Ключові слова: норма адміністративного права, адміністративне право, національне право, цілепокладання, цілі норм адміністративного права, синергія.

Kantor N.Y. Modern approaches to determining the goals of the norms of administrative law.

The article examines modern approaches to determining the goals of the norms of administrative law. It was found that when institutions or sub-branches of administrative law, a separate norm of administrative law or its interaction with other norms of national law are analyzed, then in all these cases we are talking about a norm of law, which according to quantitative parameters has acquired a new “internal quality” and in relation therefore, it has changed its manifestation in the surrounding world, which, in turn, affects the goal-setting of the norms of administrative law: a) as the smallest element in the legal system; b) in synergy with other norms of the legal institution; c) in synergy with other industry standards; d) in synergy with other norms of national law. It was established that according to the target orientation of the norms of administrative law, they should be divided into five groups: 1) primary regulatory - aimed at regulating basic social relations (consolidating the rights and obligations

of civil servants as participants in administrative legal relations); 2) regulatory and encouraging – aimed at maintaining law-abiding behavior in society and in a specific person (consolidation of nationwide incentive measures for education workers); 3) regulatory and protective - aimed at protecting basic legal relations from possible encroachments (consolidation of administrative offenses in the Code of Administrative Offenses); 4) regulatory-protective – aimed at protecting already violated basic legal relations (consideration of public-law disputes in the administrative court according to the requirements of the CAS of Ukraine); 5) regulatory-perspective – determine benchmarks that should be strived for, but which for various reasons remain unattainable here and now (for example, Ukraine's integration into the European political, economic, security, and legal space). It is proposed to divide the goals of the norms of administrative law depending on the level of legal regulation (basic, sectoral, national goals and goals of legal institutes), depending on the expected results (functional and substantive goals), depending on the potential terms of their achievement (staged and non-staged purposes), depending on the scope of implementation and obtaining a useful effect (legal, non-legal and mixed purposes).

Key words: rule of administrative law, administrative law, national law, goal setting, goals of rules of administrative law, synergy.

Постановка проблеми. Одним із ключових складових компонентів механізму цілепокладання є цілі норм адміністративного права, втім аналіз наукової та навчально-методичної літератури показує, що цьому важливому і ключовому елементу приділяється замало уваги. Більш того, нерідко у фундаментальних дослідженнях проблем адміністративно-правового регулювання оминається аналіз цілей норм адміністративного права як важливих факторів ефективності національного права. Зміни орієнтирів правового регулювання в процесі еволюції адміністративного права як галузі національного права суттєво впливають на процеси цілепокладання норм адміністративного права, що важливо висвітлювати в спеціальній літературі та розкривати тенденції трансформування цілей норм адміністративного права сьогодні та в найближчій перспективі.

У зв'язку із цим цікаво дослідити сучасні підходи до визначення цілей норм адміністративного права, що представлені в спеціальній літературі.

Метою цієї публікації є дослідження сучасних підходів до визначення цілей норм адміністративного права на підставі аналізу доктринальних та нормативних джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цілі норм національного права досліджувалися в працях таких дослідників як В.Б. Авер'янов, Ю.П. Бітяк, М.Д. Гнатюк, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, Л.Ф. Купіна, О.І. Миколенко та інших. Втім, комплексних досліджень цілей норм адміністративного права через призму знань про цілепокладання, як метод пізнання державно-правових явищ, в Україні не проводилось.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі представлено чимало цікавих думок щодо визначення місця цілей у механізмі цілепокладання норм права. Розглянемо та проаналізуємо деякі із них.

Наприклад, М.Д. Гнатюк погоджується із окремими науковцями в тому, що вказівка в наукових джерелах «на цілі норм виявляється зайвою, оскільки, по-перше, це не стільки цілі окремих норм, скільки цілі правового регулювання взагалі, і по-друге, право виконує не тільки функцію стабілізації, направлену на закріплення суспільних відносин» [1, с. 22]. На нашу думку, це достатньо спірне твердження, адже «правове регулювання», про яке говорить М.Д. Гнатюк, має велику кількість рівнів – національний, галузевий, підгалузевий, міжгалузевий, тощо. Всі ці рівні правового регулювання являють собою не що інше як «сукупність (систему) норм права», яка регулює специфічну сферу суспільних відносин. Тобто ціль, яка ставиться перед окремою нормою, може досягатись як на галузевому, так і на загальнонаціональному рівнях. Проблема тут полягає в іншому. Кожна окрема норма права (в тому числі і норма адміністративного права), без взаємодії із іншими нормами права, характеризується обмеженим набором цілей, які, з одного боку, розкривають основну задумку суб'єкта правотворчої діяльності, що приймав дану норму права, а з іншого, характеризують зміст окремо взятої норми права, що ми розглядаємо як явища правової дійсності без врахування існування між ними синергічних зв'язків. Різні ж рівні синергії між нормами права змінюють не тільки «внутрішню якість» правового явища, а й його зовнішні орієнтири. Наприклад, крапля як явище природи має свій набір фізичних і біохімічних параметрів, а також вплив на навколишній світ. Певний набір крапель почне змінювати як внутрішню якість природнього явища (джерело, річка, море, океан), так і його вплив на навколишній світ. Тому, коли мова йде

про норму права, правові інститути, галузі права та загальнонаціональне право, то у всіх випадках мова йде про норму права, яка за кількісними параметрами набула нову «внутрішню якість» і у зв'язку із цим змінила свій прояв у навколишньому світі, що, в свою чергу, позначається на цілепокладанні норм адміністративного права: а) як найменшого елемента у системі права; б) у синергії із іншими нормами правового інституту; в) у синергії із іншими галузевими нормами; г) у синергії із іншими нормами національного права.

Тому висловлюємось проти обмеженого розгляду цілей норм адміністративного права, лише як найменшого елемента системи адміністративного права України. Норма адміністративного права на кожному рівні права (правовий інститут, галузь права, національне право) набуває своїх специфічних цілей, які виникають на підставі взаємодії та синергетичних зв'язків із іншими нормами права. Лише таке комплексне дослідження трансформування цілей норм права в залежності від тих чи інших синергетичних взаємозв'язків дозволить всебічно розкрити специфіку цілепокладання норм адміністративного права.

Далі М.Д. Гнатюк розмірковує про випадки, коли вирішення життєвих ситуацій не передбачено нормами адміністративного права. Тобто суб'єкт правотворчості не передбачав, що такі життєві ситуації можуть виникнути, а тому цілі їх вирішення, по-перше, не виникли у свідомості даного суб'єкта, по-друге, не були належним чином закріплені за відповідними нормами адміністративного права [1, с. 22]. До таких нетипових випадків М.Д. Гнатюк відносить: «а) правозастосування при одночасовому здійсненні конкретизації правових норм; б) правозастосування при наявності прогалин у праві; в) застосування права при значному допущенні міркування правозастосувача (застосування на основі компетентних норм); г) застосування права при проведенні державно-правового експерименту» [1, с. 22].

Це цікаві думки, адже реальне життя весь час спантеличує суб'єктів правозастосування тим, що у них відсутні в наявності норми адміністративного права, які необхідні для вирішення конкретної правової проблеми. Все це охоплюється механізмом цілепокладання норм адміністративного права, адже аналогія права чи аналогія закону допомагає тимчасово вирішити правову колізію, що виникла у суспільстві. Наступним кроком у будь-якій державі буде процес розробки відповідних норм адміністративного права та офіційне їх закріплення у джерелах національного права, або у інших джерелах права, якщо мова йде про країни англо-американської правової сім'ї – правовий чи судовий прецедент. Тобто правові колізії є лише одним із чисельних факторів, що ініціюють процес цілепокладання норм адміністративного права.

Також М.Д. Гнатюк стверджує: «Нормативно-правові акти формулюють перш за все цілі, які стоять перед суспільством, державою, особою» [1, с. 23].

Дійсно, цілі норм адміністративного права можна класифікувати в залежності від суб'єкта, прагнення якого проголошуються в нормах права, на державні, суспільні та особисті. Наприклад, Закон України «Про основи національної безпеки України» [2], який у 2018 році втратив чинність, чітко розривняв три об'єкти національної безпеки: 1) людина і громадянин; 2) суспільство; 3) держава. Відповідно, норми адміністративного права та інших галузей права:

- які спрямовані на захист конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, згідно з положеннями даного закону, переслідують державні цілі;
- які спрямовані на захист природних ресурсів, історичних, духовних, культурних, морально-етичних, інтелектуальних і матеріальних цінностей, а також інформаційного і навколишнього природного середовища, переслідують суспільні цілі;
- які спрямовані на захист конституційних прав особи, переслідують особисті цілі.

На жаль, чинний Закон України «Про національну безпеку України» таких розбіжностей між об'єктами національної безпеки не робить. З одного боку, це обумовлено намаганням законодавця розтворити державні, суспільні та особисті інтереси один у одному, пояснюючи це тим, що із інтересів особи формуються інтереси суспільства, а із інтересів суспільства формуються інтереси держави, з іншого, новий закон звузив зміст поняття «національна безпека» лише до одного об'єкту «держава», адже у пункті 9 ст. 1 Закону наголошується: «Національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [3, ст. 1].

Втім, класифікація цілей норм адміністративного права на державні, суспільні і особисті, хоча і пояснює специфіку виникнення окремих норм в національному законодавстві, не є універсаль-

ним методологічним прийомом, що допомагає розкрити процес створення цілей норм адміністративного права в сучасній Україні.

М.Д. Гнатюк зазначає: «Цілі свідомо визначаються людьми в процесі їх правотворчої діяльності, ... вони спрямовують діяльність суб'єктів права й одночасно матеріалізуються через їх діяльність. Отже, цілі норм права свідомо визначаються суб'єктами, а не право визначає цілі» [1, с. 23]. В даному випадку, М.Д. Гнатюк звертає увагу на окремі аспекти цілепокладання норм права, хоча і не розкриває всі особливості цього процесу. Цілепокладання це завжди прояв свідомості. Лише свідомою особою, спочатку для себе чи для інших, визначає цілі буття, діяльності або інших провів її існування, потім прикладає зусиль для досягнення визначених цілей, і нарешті насолоджується результатами досягнення поставлених цілей. Наприклад, «право» це теж результат розвитку людства (чаянь людей у справедливості), а тому було б дивно, якби «право» саме визначало для себе цілі свого буття та функціонування. Тому висновок, що «цілі норм права свідомо визначаються суб'єктами, а не право визначає цілі» [1, с. 23], який робить М.Д. Гнатюк сприймається достатньо банально філософській дискусії про механізм цілепокладання норм адміністративного права.

Орієнтуючись на вже архаїчну, з нашої точки зору, класифікацію норм права на охоронні та регулятивні, М.Д. Гнатюк стверджує, що цілі норм права теж можна поділити на дві групи – регулятивні і охоронні [1, с. 23-24]. Основний недолік класифікації норм права на охоронні і регулятивні в тому, що охоронні норми теж регулюють суспільні відносини. Якщо ж виходити виключно із цільової спрямованості норм адміністративного права, то слід говорити про п'ять груп таких норм:

1) первинні регулятивні – спрямовані на регулювання базових суспільних відносин (закріплення прав і обов'язків державних службовців, як учасників адміністративних правовідносин);

2) регулятивно-заохочувальні – спрямовані на підтримання в суспільстві і у конкретної особи законслухняної поведінки (закріплення загальнонаціональних заходів заохочення для працівників освіти);

3) регулятивно-охоронні – спрямовані на охорону базових правовідносин від можливих посягань (закріплення складів адміністративних правопорушень у КУАП);

4) регулятивно-захисні – спрямовані на захист вже порушених базових правовідносин (розгляд публічно-правових спорів в адміністративному суді за вимогами КАС України);

5) регулятивно-перспективні – визначають орієнтири, до яких слід прагнути, але які з різних причин залишаються недосяжними тут і зараз (наприклад, «інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» [3, ст. 3]).

Таким чином, цілі кожної норми адміністративного права обумовлені також і тим, до якої із вище визначених груп вона відноситься.

М.Д. Гнатюк також стверджує, що основною метою норми права є інформаційна мета, яка полягає «в повідомленні своїх адресатів про те, що вимагає від них право, або які можливості надає і яким чином даний правовий припис може бути втілено у життя» [1, с. 24]. Погоджуємось із тим, що інформування є однією із важливих цілей норми адміністративного права, але не в контексті класифікації норм права на регулятивні і охоронні. Регулятивні і охоронні цілі норми права виникають у контексті співвідношення «права» і «суспільних відносин (зв'язків у суспільстві)». Тобто перед правом як регулятором суспільних відносин виникає потреба врегулювати існуючі суспільні відносини (первинні регулятивні норми), заохотити учасників правовідносин більш ефективно і наполегливо виконувати свої юридичні обов'язки (регулятивно-заохочувальні норми), забезпечити охорону існуючим правовідносинам (регулятивно-охоронні норми), захистити і відновити вже порушені правовідносини (регулятивно-захисні норми) та запропонувати орієнтири розвитку правовідносин у майбутньому (регулятивно-перспективні). Коли ж мова йде про інформування як мету норми адміністративного права, то в даному випадку слід говорити про співвідношення «права» і «свідомої особи». В даному контексті цілями норми адміністративного права стають: наділення особи правосуб'єктністю; інформування про вимоги законодавства; обмеження у правосуб'єктності осіб, що є недієздатними чи частково недієздатними; попередження від вчинення протиправних діянь як правопорушника, так і інших осіб, тощо.

Л.Ф. Купіна, наприклад, погоджується із думкою, що була висловлена в науковій літературі 80-х років минулого століття, та констатує: «Конкретних цілей, які лежать в основі різних норм права, настільки багато, що немає ні фактичної можливості, ні реальної потреби перераховувати

їх усі. Однак наука теорії держави та права може, в самому загальному плані, охарактеризувати основні типи таких цілей і визначити їх значення задля дослідження ефективності правових норм» [4, с. 40]. Дійсно, якщо мова йде про конкретну норму адміністративного права, то причинами її прийняття можуть бути різні цілі – від бажання вирішити якусь локальну проблему, що виникла у суспільстві (наприклад, останні зміни до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [5] про кадрове та кількісне забезпечення Збройних Сил України), до вирішення стратегічних напрямів розвитку суспільства (наприклад, адміністративні норми Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [6] спрямовані на досягнення трьох євроінтеграційних цілей: 1) забезпечення виконання в Україні рішень ЄСПЛ; 2) впровадження європейських стандартів прав людини в українське судочинство і адміністративну практику; 3) профілактика порушень Україною положень Європейської конвенції з прав людини).

Власне тому і не виходить перерахувати всі без виключення цілі, які переслідує законодавець при прийнятті норм адміністративного права. Обов'язково виникає потреба їх загальної класифікації або розробки критеріїв їх узагальненої характеристики. Л.Ф. Купіна пропонує декілька критеріїв, які допомагають поділити цілі норм права на групи та охарактеризувати їх особливості в залежності від приналежності цілей до конкретної групи. Мова йде про наступні критерії: 1) поділ цілей норм права в залежності від рівня правового регулювання (наприклад, на рівні національного права, галузі права, правового інституту чи окремої норми права); 2) поділ цілей в залежності від результатів, що очікуються (функціональні та предметні цілі); 3) в залежності від потенційних строків їх досягнення (ступінчасті і неступінчасті); 4) в залежності від сфери реалізації та отримання корисного ефекту (матеріальні і юридичні цілі) [4, с. 40].

Повністю погоджуючись із методологічними підходами до визначення критеріїв поділу цілей норм права на групи, не можемо в повній мірі погодитись із найменуванням окремих виділених Л.Ф. Купіною груп цілей. Наприклад, в залежності від етапів досягнення пропонуємо поділяти цілі норм права не на «ступінчасті і неступінчасті», а на «поетапні і безетапні». Ця термінологія, на нашу думку, в більшій мірі розкриває специфіку змісту кожної із груп цілей норм права. Також, в залежності від сфери реалізації та отримання корисного ефекту пропонуємо поділяти цілі норм права не на «матеріальні і юридичні», а на «юридичні, неюридичні та змішані», бо норми адміністративного права дуже часто переслідуючи суто юридичну мету обов'язково досягають корисного ефекту і у неюридичній сфері (економічній, культурній сферах суспільства, тощо), а тому їх можна віднести до групи «змішаних цілей».

Отже розглянемо запропоновані Л.Ф. Купіною групи цілей норм права з врахуванням специфіки теми нашого дослідження.

1. *Поділ цілей норм права в залежності від рівня правового регулювання.* Л.Ф. Купіна зазначає, що «система цілей права повинна переключатись із системою права взагалі, а отже, можна розрізнити цілі правових норм, які, поєднуючись та взаємодоповнюючи одна одну, трансформуються у цілі правових інститутів, останні в цілі галузей законодавства або міжгалузевих правових комплексів» [4, с. 40]. Про трансформацію цілей норм адміністративного права в залежності від місця такої норми в системі національного права, а також про причини такої трансформації вище в статті вже зазначалося. Тому погоджуючись із загальними підходами Л.Ф. Купіної, хочемо звернути увагу на методологічну помилку, яку вона заклала у свої судження. По-перше, галузь законодавства є елементом системи національного законодавства, а не елементом системи національного права, по-друге, система права та система законодавства, хоча багато в чому і співпадають, мають різний набір галузей як елементів їх системи, по-третє, постійний процес зближення системи законодавства та системи права не є підтвердженням їх повної ідентичності. Втім, будь-яка галузь законодавства це сукупність (система) джерел права (нормативно-правових актів в Україні), які, в свою чергу, складаються із норм права. Тому, характеризуючи особливості синергічних зв'язків норм адміністративного права, можна виділяти не тільки особливості цілей елементів національної системи права (галузей, правових інститутів і ін.), а й особливості елементів системи національного законодавства (галузей, окремих нормативно-правових актів і ін.).

2. *Поділ цілей в залежності від результатів, що очікуються, на функціональні і предметні.* Наприклад, Л.Ф. Купіна стверджує, що функціональні цілі спрямовані на зміни у поведінці людей, а предметні – передбачають отримання матеріальних результатів. Приклади функціональних цілей норм адміністративного права можна знайти в Законі України «Про запобігання коруп-

ції», де в ст. 22 закріплюється «обмеження державного службовця щодо використання службових повноважень чи свого становища» [7, ст. 22]. Дана норма адміністративного права вимагає від учасника правовідносин певної поведінки – утриматись від шкідливої для суспільства поведінки. Прикладом предметної мети норми адміністративного права є положення ст. 7 Закону України «Про державну службу», в якій закріплюється право державного службовця на «оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу та умов контракту про проходження державної служби» [8, ст. 7]. Дана норма адміністративного права передбачає мету у вигляді отримання державним службовцем певних матеріальних благ.

3. *Поділ цілей в залежності від потенційних строків їх досягнення на поетапні і безетапні.* Л.Ф. Купіна стверджує, що поетапні цілі «не мають відповідного числового виразу» [4, с. 40]. На нашу думку, поетапні і безетапні цілі різняться тим, що:

– перші, не мають чіткого виразу їх виконання та, як правило, процес їх виконання розтягнутий у часі на невизначений термін;

– другі, мають чіткий показник, факт отримання якого автоматично буде свідчити і про факт досягнення конкретної мети норми адміністративного права.

Наприклад, ст. 48 Закону України «Про державну службу» має наступну цільову спрямованість – «підтримання належного рівня професійної компетентності державних службовців» [8, ст. 48]. Підтримка належного рівня професійної компетентності державних службовців це постійний і тривалий процес (поетапна ціль), адже забезпечується для державних службовців (як правило їх керівниками) протягом проходження ними служби, більш того, підвищення кваліфікації державні службовці зобов'язані проходити «не рідше одного разу на три роки» [8, ст. 48].

Прикладом безетапної мети норм адміністративного права є положення статей 260, 261 і 262 КУпАП, цільова спрямованість яких – «припинення адміністративного правопорушення і складення протоколу про адміністративне правопорушення шляхом застосування до порушника адміністративного затримання» [9]. В даному випадку законодавець фіксує чіткі показники (припинення адміністративного правопорушення, складення протоколу про адміністративне правопорушення), наявність яких буде свідчити, що норми статей 260, 261 і 262 КУпАП досягли поставлених перед ними цілей.

4. *Поділ цілей в залежності від сфери реалізації та отримання корисного ефекту на юридичні, неюридичні та змішані.* Наприклад, Л.Ф. Купіна зазначає: «Юридичними є цілі, в яких найважливішим об'єктом правового регулювання та впливу є саме право, особливо необхідність його неухильного дотримання» [4, с. 40]. Якщо з цих позицій розглядати поділ цілей норм адміністративного права, то до «юридичних» можна віднести ціль норми адміністративного права, яка у частині 5 ст. 5 Закону України «Про запобігання корупції» закріплює законні підстави дострокового припинення повноважень Голови Національного агентства з питань запобігання корупції, більш того наголошено, що припинення його повноважень «з будь-яких інших підстав забороняється» [7, ст. 22]. Більшість же норм адміністративного права, які містяться в Законі України «Про освіту» [10], переслідують «неюридичні» цілі, зокрема, ст. 11 нормативно-правового акту закріплює: «Метою дошкільної освіти є забезпечення цілісного розвитку дитини, її фізичних, інтелектуальних і творчих здібностей шляхом виховання, навчання, соціалізації та формування необхідних життєвих навичок» [10, ст. 11]. Велика частка норм адміністративного права переслідує «змішані» цілі, які одночасно впливають на юридичну (пов'язану із дотриманням вимог норм права) і неюридичну сфери (економічні, культурні та інші відносини). Наприклад, ст. 173-4 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за булінг учасника освітнього процесу [9]. Норма даної статті передбачає:

– юридичну мету – «покарання осіб, які вчиняють булінг по відношенню до інших учасників освітнього процесу»;

– неюридичну мету – «створення умов для толерантного та взаємоповажного спілкування між усіма учасниками освітнього процесу (викладачами, здобувачами та керівниками у закладах освіти)».

Висновок. На підставі проведеного аналізу можна запропонувати наступні висновки.

Коли аналізуються інститути чи підгалузі адміністративного права, окрема норма адміністративного права чи її взаємодія із іншими нормами національного права, то у всіх цих випадках мова йде про норму права, яка за кількісними параметрами набула нову «внутрішню якість» і у зв'язку із цим змінила свій прояв у навколишньому світі, що, в свою чергу, позначається на

цілепокладанні норм адміністративного права: а) як найменшого елементу у системі права; б) у синергії із іншими нормами правового інституту; в) у синергії із іншими галузевими нормами; г) у синергії із іншими нормами національного права.

За спрямованістю правового впливу цілі норм адміністративного права можна поділити на п'ять груп: 1) первинні регулятивні – спрямовані на регулювання базових суспільних відносин (закріплення прав і обов'язків державних службовців, як учасників адміністративних правовідносин); 2) регулятивно-заохочувальні – спрямовані на підтримання в суспільстві і у конкретної особи законослухняної поведінки (закріплення загальнонаціональних заходів заохочення для працівників освіти); 3) регулятивно-охоронні – спрямовані на охорону базових правовідносин від можливих посягань (закріплення складів адміністративних правопорушень у КУпАП); 4) регулятивно-захисні – спрямовані на захист вже порушених базових правовідносин (розгляд публічно-правових спорів в адміністративному суді за вимогами КАС України); 5) регулятивно-перспективні – визначають орієнтири, до яких слід прагнути, але які з різних причин залишаються недосяжними тут і зараз (наприклад, інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гнатюк М.Д. Теоретичні аспекти реалізації цілей норм права. *Наукові записки. Юридичні науки*. 2004. Том 26. С. 22–25. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ce681931-0f8a-45a6-9b9a-378c30cb676b/content>.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351 (нечиний).
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
4. Купіна Л.Ф. Проблема визначення цілей норм трудового права критерієм їх ефективності. *Право та державне управління*. 2018, № 4 (33). С. 38–43.
5. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 44. Ст. 416.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.
7. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056.
8. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. Ст. 43.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради*. 1984, додаток до № 51. Ст. 1122.
10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
11. Белов Д.М., Громовчук М.В., Білак О.П. Міжмуніципальне співробітництво в структурі транскордонного співробітництва. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 72(4). 2022. С. 226–231.
12. Белов Д.М., Легеза Є.О. Форми та методи правового регулювання захисту прав споживачів щодо поводження з відходами на державному рівні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 1. 2024. С. 105–109.
13. Лазур Я.В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: монографія. К.: Четверта хвиля. 2010. 240 с.
14. Лазур Я.В. Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні. *Форум права*. 2009. № 3. С. 392–398.